

ปรากฏการณ์แห่งศรัทธาในสังคมทุนนิยม : บทเรียนจากลัทธิโอมชินริเกียว

พระเทพวัชรบัณฑิต, ศาสตราจารย์, ดร.

อธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ก่อตั้ง

โชโกะ อาซาฮาร่าเกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ บนเกาะกิวซิวในญี่ปุ่นตอนใต้ เดิมชื่อว่า “ชิสุโอะ มัตสึโมโต้” บิดาเป็นช่างทอเสื้อตาตามิ อาซาฮาร่าตาพิการข้างหนึ่งตั้งแต่เกิด เข้ารับการศึกษามหาวิทยาลัยโตเกียวเมื่ออายุ ๕ ขวบ เมื่อจบการศึกษาใน พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้ย้ายถิ่นฐานไปที่กรุงโตเกียว พยายามสอบเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยโตเกียว แต่สอบไม่ได้ จึงหันกลับมาศึกษาวิชาฝังเข็มรักษาโรค (Acupuncture) และยาจีนแผนโบราณ

ใน พ.ศ. ๒๕๒๑ อาซาฮาร่าแต่งงาน ประกอบอาชีพขายยาสมุนไพรและอาหารจากธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันก็ศึกษาวิชาฝังเข็มไปด้วย ชิมะโชโนะกล่าวว่า การที่อาซาฮาร่าย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่กรุงโตเกียวนี้เอง เป็นสาเหตุทำให้เขาเริ่มสนใจในศาสนา เขาได้เข้าร่วมกับนิกาย “อะคอนชู(ศาสนาใหม่)” ซึ่งมีหลักคำสอนเน้นความหลุดพ้นจากกรรมโดยอาศัยการนั่งกรรมฐาน(โยคะ) อาซาฮาร่าได้ดัดแปลงหลักการของอะคอนชูเล็กน้อย นำมาประยุกต์ในนิกายโอมชินริเกียว ศาสนิกชนของนิกายมีความเชื่อว่า “กรรมชั่วสามารถกำจัดได้โดยการอดกลั้นทุกข์เป็นอเนกประการ” ศาสนิกชนใช้แนวคิดนี้เพื่อพิสูจน์ข้อกล่าวหาของสังคม

ใน พ.ศ. ๒๕๒๗ อาซาฮาร่าและภรรยาดำเนินการเปิดสอนหลักสูตรโยคะ ต่อมาได้เดินทางไปศึกษาในอินเดีย(เนปาล) บริเวณภูเขาคาสิมาลัย ใน พ.ศ. ๒๕๒๙ อาซาฮาร่าประกาศว่า “เขาได้บรรลุโพธิญาณ-ชาโตริ” ขณะที่ใช้ชีวิตอย่างสงบ ณ ภูเขาคาสิมาลัย

พ.ศ. ๒๕๓๐ อาซาฮาร่าเดินทางกลับญี่ปุ่น เปลี่ยนชื่อจากชิสุโอะ มัตสึโมโต้ เป็น “โซโกะ อาซาฮาร่า” ดำเนินกิจกรรมทางศาสนา และตั้งชื่อสำนักว่า “โอมซุนริเกียว” *

คำว่า “โอม” เป็นคำสันสกฤต หมายถึงพลังแห่งการทำลายและสร้างสรรค์ในจักรวาล คำว่า “ซุนริเกียว” หมายถึงคำสอนว่าด้วยเรื่องความจริงสูงสุด จุดหมายของสำนักคือการสอนสั่งจรรยาเกี่ยวกับการสร้างสรรค์และทำลายจักรวาล

พ.ศ. ๒๕๓๒ อาซาฮาร่าพยายามจดทะเบียนสำนัก ภายใต้กฎหมายสหกรณ์ด้านศาสนา เพื่อให้ได้สิทธิด้านภาษี สิทธิที่จะครอบครองทรัพย์สิน การคุ้มครองจากรัฐ แต่ไม่ได้รับการจดทะเบียนในตอนแรก ชาวโอมจึงเดินขบวนประท้วง

สิงหาคม ๒๕๓๒ โอมได้รับสถานภาพตามกฎหมาย ในเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๒ ในระยะเวลาเดียวกันนั้นเอง ผู้ปกครองจำนวนมากในญี่ปุ่น เริ่มร้องเรียนกับทางการญี่ปุ่น โดยกล่าวหาว่า โอมซุนริเกียวทำให้ครอบครัวแตกแยก ยุยงส่งเสริมเด็กให้กระด้างกระเดื่องต่อครอบครัว ได้รับการศึกษาอย่างไม่เหมาะสม

ในขณะเดียวกัน อาซาฮาร่าประกาศว่า ผลการตรวจเลือดที่มหาวิทยาลัยเกียวโต พบว่า เลือดของเขามีดีเอ็นเอ(DNA)ชนิดพิเศษ ซึ่งเชื่อว่าเลือดนี้สามารถเพิ่มพลังจิตได้

พฤศจิกายน ๒๕๓๒ ชาวญี่ปุ่นชื่อ “สะกะโมโตะ” หายไปจากบ้านพร้อมกับภรรยาและลูกน้อย แต่โอมปฏิเสธว่าไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผลการสอบสวนก็ไม่ได้ระบุว่าโอมมีส่วนเกี่ยวข้อง

กรกฎาคม ๒๕๓๒ อาซาฮาร่าประกาศว่า การเมืองเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อที่จะปกป้องโลก ดังนั้นจึงได้ตั้งพรรคการเมืองชื่อ “ซุนริโตะ” จุดประสงค์คือการเผยแพร่คำสอนของโอม นำเสนอแนวทางหลุดพ้นแก่ศาสนาในวงกว้าง ทำให้โอมเข้าถึงประชาชนในวงกว้างมากขึ้น

ต่อมา ได้ส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้ง ๒๕ คน แต่ไม่ได้รับเลือก การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองทำให้เกิดปัญหาด้านกฎหมาย เนื่องจากศาสนิกจำนวนหลายร้อยคนถูกกล่าวหาว่าทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง โดยการปลอมทะเบียนบ้าน เพื่อให้สิทธิเลือกตั้ง การพ่ายแพ้ในการเลือกตั้งของโอม นำไปสู่สิ่งที่ริชาร์ด ยังเรียกว่า “ความย่อยยับของโอม-Aum-Bashing” จุดนี้เองทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอุดมคติของสำนักใหม่ จากการที่พยายามสอนและทำนายอนาคตก็หันมาตั้งจุดหมายใหม่ พยายามไม่ให้มีการ

---

* “โอม” มาจากอักษร ๓ ตัว คือ “อะ, อุ, มะ” ส่วนของฮินดู คือ อะ มาจากสระตัวสุดท้ายของ “ศิวะ” อุ มาจากสระตัวสุดท้ายของ “วิษณุ” และ มะ มาจากสระตัวสุดท้ายของ “พรหมะ” ส่วนของพระพุทธศาสนา คือ อะ มาจาก “อรหัง” อุ มาจาก “อุดมธรรม” มะ มาจาก “มหาสังฆะ”

สูญเสียชีวิตผู้คนอันเกิดจากการดำเนินกิจกรรมทางศาสนา ถึงช่วยโลกไม่ได้ก็ต้องช่วยตัวเองได้ อาซาฮาร่าประกาศให้ศาสนิกเตรียมตัวไว้เผชิญกับมหาสงครามระหว่างธรรมกับอธรรม(Armageddon) มีการสร้างสถานที่หลบอาวุธนิวเคลียร์ และสร้างชุมชนที่สามารถหลบหลีกมหันตภัยโลก การสร้างชุมชนแยกจากสังคมนี้ ทำให้ภาวะผู้นำของโอมทรงอิทธิพลมากขึ้นตามลำดับ

พ.ศ. ๒๕๓๘ ตะกะหะชิ มาซาโยะ หนึ่งในสมาชิกคนสำคัญถูกกล่าวว่าเป็นผู้ปล่อยก๊าซซาริน ในกรุงโตเกียว ในระหว่างการดำเนินคดีที่ศาล ตะกะหะชิระบุว่า ใน พ.ศ.๒๕๓๖ อาซาฮาร่าสั่งให้ผลิต **ก๊าซซาริน** ** เจ้าหน้าที่คนหนึ่งโอม ชื่อ มูไร ไฮเดโอะ ซึ่งถูกฆ่าในเดือนเมษายน ๒๕๓๘ นั้นเอง เชื่อกันว่าเป็นผู้รับคำสั่งอาซาฮาร่าพัฒนาอาวุธเคมี ต่อมามูไรได้มอบหมายต่อซุซึยะ มาซามิซึ่งจบปริญญาโทด้านเคมีกายภาพให้เป็นผู้รับหน้าที่ทำการวิจัยเพื่อผลิตอาวุธเคมี ซุซึยะและคณะผลิตอาวุธเคมีสำเร็จในปลาย พ.ศ. ๒๕๓๖

มิถุนายน ๒๕๓๗ เริ่มมีการนำก๊าซซารินออกมาใช้ ในบริเวณอำเภอกิตาฟูชิแห่งมัตสึโมโตะ มีคนตาย ๗ คนและบาดเจ็บหลายร้อยคน ในฤดูร้อน พ.ศ.๒๕๓๗ โอมได้จัดตั้งรัฐบาลของตนเองขึ้นมาเพื่อต่อสู้กับรัฐบาลญี่ปุ่น โดยมีอาซาฮาร่าเป็นประมุขสูงสุด โอมได้ดำเนินการปล่อยก๊าซซารินเรื่อยมา แต่ทางการญี่ปุ่นไม่ได้หลักฐานชัดเจน ในที่สุด ในเดือนมกราคม พ.ศ.๒๕๓๘ ความจริงทั้งหลายก็ปรากฏว่าโอมมีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ในวันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ.๒๕๓๘ ตำรวจได้เข้าตรวจค้นสำนักงานใหญ่ของโอมในกรุงโอซาก้า จับกุมสมาชิกของโอมไป ๓ คน

ในวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ.๒๕๓๘ สถานีรถไฟ “คาซุมิคาเซกิ” ถูกโจมตีอย่างหนักด้วยก๊าซพิษ มีประชาชนตาย ๑๒ คน บาดเจ็บหลายพันคน ต่อจากนั้นก็มีเหตุการณ์รุนแรงตามหลายครั้ง ในวันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ มีเหตุการณ์พยายามฆ่า “กุนิมัตสึ” ผู้บัญชาการสำนักตำรวจแห่งชาติ ต่อจากนั้น มีการโจมตีด้วยก๊าซบนรถไฟระหว่งโตเกียว-โยโกฮาม่า มีความพยายามที่จะสลายกลุ่มโอม โดยใช้กฎหมาย **Anti-Subversion Activities Law** แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ปัจจุบัน โอมซุริเกียวยังคงดำเนินกิจกรรมทางศาสนาอยู่

** คำว่า “ซาริน” มาจากการรวมตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้นของนักวิทยาศาสตร์ ๓ คน คือ Schrader, Ambros, Rudrigger และอักษรตัวสุดท้ายของชื่อต้นของนักวิทยาศาสตร์อีก ๑ คน Van der Line ก๊าซซารินนี้คิดค้นได้ในสมัย “อดอล์ฟ ฮิตเลอร์” เรื่องอำนาจ

คัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์

นิกายโอมซุนริเกียวไม่มีคัมภีร์เฉพาะ อาสาฮาร่าเองพิมพ์งานเขียนไว้จำนวนหนึ่ง ส่วนมากเป็นงานที่เกิดจากบทเทศนาของเขาเอง สาระของหนังสือเป็นการผสมผสานคำสอนของพระพุทธศาสนา ศาสนฮินดู และแนวคิดเต๋า จุดเน้นของสาระที่จะขาดไม่ได้ก็คือการกล่าวถึงวัดตัดสินโลก ซึ่งนำมาจากแนวคิดของคริสต์ศาสนา โดยเฉพาะจากคัมภีร์ตอนว่าด้วยวิวรรณ์ (Revelation)

สถานะของนิกาย

ปัจจุบัน กำลังมีการสร้างนิกายขึ้นมาใหม่ มีผู้อุทิศตัวทำงานเต็มเวลา ประมาณ ๕๐๐ คน ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ ปรากฏว่ามีศูนย์ของโอมซุนริเกียวทั่วประเทศประมาณ ๒๖ แห่ง ประเด็นที่น่าสังเกตคือ หลังจากเหตุการณ์โจมตีสถานีรถไฟ “กาซุมิคาเซกิ” เป็นต้นมา มีการจับกุมสมาชิกของโอมเป็นระยะ ระหว่างวันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ.๒๕๓๘ ถึงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ มีสมาชิกของโอมประมาณ ๒๐๐ คนถูกจับ ต่อมาทางการพบตัวอาสาฮาร่าซ่อนอยู่ในห้องลับลับในมิถุชิชิ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่กองอำนาจการใหญ่ของโอมตั้งอยู่ อาสาฮาร่าพร้อมด้วยศาสนิก ๑๐๔ คน ถูกตั้งข้อหาต่าง ๆ ตัวอาสาฮาร่าเองถูกตั้งข้อหา ๖ ข้อหา ดังนี้

(๑) ทำฆาตกรรมโดยโจมตีด้วยก๊าซซาริน ที่สถานีรถไฟกรุงโตเกียว เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นเหตุให้คนตาย ๑๒ คน บาดเจ็บประมาณ ๕,๕๐๐ คน

(๒) ทำฆาตกรรมโดยใช้ก๊าซซารินโจมตี เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๓๗ ที่อำเภอมัตสึโมโตะ นาคาโนะ เป็นเหตุให้คนตาย ๗ บาดเจ็บ ๖๐๐ คน

(๓) ลักพาตัวและฆ่านักกฎหมายชื่อ ชูซุมิ ซากาโมโตะ พร้อมภรรยาและบุตร

(๔) ลักพาตัวและฆ่านักโยชิ การิยะ ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๓๘

(๕) มีส่วนร่วมรุมทำร้ายโกตาตะ โอซิดะ ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๗

(๖) ผลิตยาชนิดต่าง ๆ โดยผิดกฎหมาย

แม้อาสาฮาร่าจะยืนยันความบริสุทธิ์ แต่ศาสนิกหลายคนได้รับสารภาพว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการฆาตกรรมทั้งหมดที่กล่าวมา และอ้างว่าพวกเขาทำไปตามคำสั่งของอาสาฮาร่า ทางกรมตำรวจรายงานว่า ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ.๒๕๓๑ ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ สมาชิกของโอมถูกฆ่านับไปประมาณ ๓๓ คน

สถานะปัจจุบัน

โอมซุนริเกียวกำลังหาทางสร้างกลุ่มขึ้นมาใหม่ ภายใต้การนำของฟุมิฮิโร โจยุ(บุตรสาวของอาซาฮาร่า ?) พยายามเปลี่ยนภาพลักษณ์ เปลี่ยนชื่อนิกายเป็น “อเลฟ(Aleph)” ซึ่งหมาย “เริ่มต้นใหม่(Start anew)” แต่ไม่เป็นที่ชัดเจนว่า นิกาย “อเลฟ” ที่ตั้งขึ้นมาใหม่ภายใต้การนำของโจยุกับนิกายโอมซุนริเกียวกายใต้การนำของอาซาฮาร่าแตกต่างกันเพียงไร เพราะอเลฟไม่ได้กล่าวถึงชื่ออาซาฮาร่าในฐานะผู้ก่อตั้งเลย

ในการให้สัมภาษณ์กับนิตยสาร ไทมส์ โจยุกล่าวว่า “คุณไม่สามารถหยุดความสัมพันธ์ทางกายกับบิดามารดาผู้ก่ออาชญากรรมได้ ฉะนั้น เราจะไม่ตัดขาดความสัมพันธ์ทางจิตกับบิดาฉันนั้น” โจยุประกาศว่า ผลประโยชน์ทั้งหลายที่เกิดขึ้นจากธุรกิจ จะถูกนำไปชดใช้ให้กับผู้เคราะห์ร้ายจากการทำผิดพลาดของนิกาย

โจยุกล่าวอ้างเหมือนกันว่า องค์การที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่จะเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น และชาวญี่ปุ่นไม่ต้องกลัวองค์กรนี้อีกต่อไป ในขณะที่เดียวกัน ซิมกล่าวว่า “การเคลื่อนไหวทุกอย่างก้าวของโอม อยู่ภายใต้การแนะนำของทางการและอยู่ภายใต้กฎหมายใหม่ที่เพิ่งประกาศใช้ ตำรวจและเจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรม สามารถที่จะเข้าไปตรวจสอบการดำเนินงานของนิกายได้ตามที่ต้องการ

ศรัทธาวิถี

โอมซุนริเกียวยอมรับว่า “ความหลุดพ้นเกิดจากความทุกข์และความเจ็บป่วย(อัตตทิลมถานุโยค)” มุลลินส์กล่าวว่า “โอมเป็นกระบวนการทางพระพุทธศาสนาที่เป็นแหล่งรวมที่มีพื้นฐานอยู่บนประเพณีแบบเอเชียหลากหลาย เช่น การปฏิบัติโยคและพระพุทธศาสนาแบบทิเบต” ประกอบด้วยหลักการและวิธีการปฏิบัติของฮินดู เทพที่สำคัญในโอมคือศิวะ ซึ่งเป็นเทพแห่งการทำลาย เทพศิวะนี้เป็นที่รวมเป้าหมายหลักของโอมคือ การสร้างและทำลายจักรวาล แนวคิดทางพระพุทธศาสนาที่บรรจุเข้าไป คือเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด โลกแห่งทุกข์ เป้าหมายแห่งการเกิดใหม่ที่ดีขึ้น และการตรัสรู้โดยการนั่งกรรมฐาน

โอมซุนริเกียวยอมรับแนวคิดเรื่อง “บารโธ” มาจากทิเบต ซึ่งกำหนดว่า ช่วงระยะเวลาหลังจากตายเป็นช่วงระยะแห่งการเวียนว่าย มีกำหนด ๔๙ วัน ในขณะที่เดียวกัน อาซาฮาร่าก็สนใจในหนังสือว่าด้วยวิวรรณ์และหนังสือว่าด้วยการพยากรณ์ของนอสตราดามุส ปรากฏอยู่ในคำทำนายของเขาใน พ.ศ. ๒๕๔๒ คำสอนเบื้องต้นของอาซาฮาร่าคือ “ศาสนิกต้องทำงานเพื่อส่งถ่ายพลังชั่วร้ายเข้าไปในพลังบวก

และหลีกเลี่ยงการทำลายมนุษยชาติโดยสงครามอาวุธนิวเคลียร์ กล่าวให้ชัดเจนก็คือว่า ศาสนิกทั้ง ๓๐,๐๐๐ คนต้องบรรลุลุคความหลุดพ้นโดยอาศัยคำสอนของอาซาฮาร่า เพื่อช่วยหลีกเลี่ยงให้พ้นจากชะตากรรมดังกล่าวมานั้น แต่ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกป้องโลกของอาซาฮาร่าเปลี่ยนแปลงมาเรื่อย ใน พ.ศ. ๒๕๓๓ เขามุ่งเพียงความอยู่รอด จุดนี้เองทำให้เขาพยายามวางแผนสร้างแหล่งที่ปลอดภัยจากอาวุธนิวเคลียร์ แผนนี้เรียกว่า “หมู่บ้านดอกบัว(Lotus Village Plan)” โดยการสร้างชุมชนเล็ก ๆ ให้พึ่งตัวเองได้ และสามารถอารยธรรมขึ้นมาใหม่ได้

โซโกะ อาซาฮาร่าแบ่งคำสอนออกเป็น ๓ ตอนหลัก คือ (๑) ปัญหา (๒) อุดมคติ (๓) วิธี อาซาฮาร่ากล่าวว่า “ปัญหา” คือการถูกรวบงำด้วยสิ่งที่เกิดขึ้นในญี่ปุ่น ข้อนี้ทำให้เขาสูญเสียความมั่นใจแม้กระทั่งในพลังแห่งพระพุทธศาสนา จุดเน้นของอาซาฮาร่าในยุคดั้งเดิมคือ ความเสื่อมของสภาพจิตและสละทิ้งวัตถุนิยม จึงอ่อนลงไปรวมอยู่ในพื้นฐาน และผู้นำของโอมก็ล้มเหลวที่จะยึดมั่นพื้นฐานจริยธรรมแห่งพระพุทธศาสนา

ประการต่อมา โลกใน“อุดมคติ” ที่เหล่าศาสนิกพยายามแสวงหา ได้รับการอธิบายอย่างคลุมเครือและเป็นสิ่งที่อยู่ในระดับโลกิยะซึ่งกระจัดกระจายอยู่ “ญี่ปุ่นจะกลายเป็นชุมชนแห่งชาติ และโลกจะอยู่ในสภาวะแห่งสันติภาพโลก โดยการปฏิบัติตามคำทำนายของอาซาฮาร่า อย่างไรก็ตาม แท้ที่จริงแล้ว มันเป็นการล้อเลียนสังคมที่มีอำนาจทั้งหลาย ที่เขาเองชอบล้อเลียนอยู่”

ประการสุดท้าย อาซาฮาร่ากล่าวไว้เป็นแนวทางว่า วิธีทางไปสู่ชุมชน(ในอุดมคติ)และโลกจะอยู่ในสภาวะแห่งสันติภาพโลก ซึ่งแท้ที่จริงแล้ว ก็เป็นการล้อเลียนสังคมแห่งอำนาจที่เขาเหยียดหยันอยู่ ทำยที่สุด อาซาฮาร่าได้วาดเค้าโครงเกี่ยวกับวิถีทางไปสู่สภาพในอุดมคติ จุดหมายสูงสุดของศาสนิกแต่ละคนก็คือการบรรลุพุทธภาวะ โดยการอภิเษกของอาจารย์ อาซาฮาร่าได้ค้นพบโลกภายในของตัวเองเรียบร้อยแล้ว และกล่าวว่าเหาะเหินเดินอากาศได้ มีหุทิพย์ตาทิพย์ และทำลายวัฏจักรแห่งชีวิตได้ แต่เขาไม่ได้เน้นความสำคัญของการฝึกฝนเชิงจริยธรรมและชีวิตดีงาม ริชาร์ด ยังกล่าวว่า โอมซุนริเกี่ยวไม่ศาสนาที่เป็นมิตรกับศาสนิกนัก อาซาฮาร่าสอนเน้นวิธีการบำเพ็ญตบะและโยคะ

โซโกะ อาซาฮาร่าเห็นว่า การปลื้มตัวเป็นสิ่งสำคัญในการบำเพ็ญตบะ โลกภายนอกไม่บริสุทธิ์ ผู้เคร่งครัดเท่านั้นย่อมจะได้รับความบริสุทธิ์ ริชาร์ด ยังกล่าวว่า ลัทธิปลื้มตัวและลัทธิทำนายโลกนี้ไม่ใช่อะไรที่นอกเหนือจากการสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงภาวะวิตกกังวลและภาวะอ่อนแอของอาซาฮาร่า เกี่ยวกับทำภารกิจให้สำเร็จลุล่วงไปในโลกอันน่ารังเกียจนี้ ตัวอาซาฮาร่าเองก็มีลักษณะเคร่งเครียดขมขื่น และมีบุคลิกตีสินัยซ่อนเร้นอยู่ เขาสอนศาสนิกให้ตระหนักรู้ว่า ความวิเวกดังกล่าวมานั้น เป็นไปเพื่อ

ประโยชน์ของเขาเอง และมีการใช้ยาเสพติดเพื่อให้เหล่าศาสนิกตกอยู่ในคำเชื้อพัง ในฐานะของอาซาฮาร่ามีลักษณะเป็นผู้ควบคุมมากกว่าจะเป็นผู้แนะนำ เนื่องจากเขาใช้อิทธิพลครอบงำสมาชิกของโอม ครูตามประเพณีของอินเดียนั้นจะเน้นความต้องการของศาสนิกเป็นหลัก แต่อาซาฮาร่าได้วางกรอบในการบรรลุลหรรณแก่ศิษย์ อาจเป็นเพราะเกรงว่า ศิษย์จะก้าวหน้าเกินเลยกว่าตน

โอมซุนริเกียวในฐานะเป็นทางเลือกใหม่

ระหว่าง พ.ศ.๒๕๒๓ ถึง พ.ศ.๒๕๓๒ เหตุการณ์ที่ไม่ค่อยปกติเกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจญี่ปุ่น อาจเป็นเพราะความเจริญด้านวัตถุมากเกินไป ทำให้ประชาชนเกิดการกระตุกทางความคิด ทำให้เกิดศาสนาใหม่ในญี่ปุ่นมาก เพื่อเป็นที่พึ่งทางใจของประชาชนผู้เฝ้ามองในวัฏุนิยม ภาพของโซโกะ อาซาฮาร่า ในฐานะ “ผู้ไถ่บาป(Savior)” ปรากฏชัดเจนมาก สามารถตอบสนองความต้องการประชาชนได้ในฐานะเป็นที่พึ่งทางใจ

โอมมีศูนย์กลางอยู่ในประเทศญี่ปุ่น คำว่า “โอม” เป็นคำศักดิ์สิทธิ์ของฮินดู ส่วนคำว่า “ซุนริเกียว” เป็นภาษาญี่ปุ่น แปลว่า “สัจธรรมสูงสุด” โซโกะ อาซาฮาร่าได้ประมวลหลักธรรมของนานา ศาสนาก่อตั้งขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๓๐ มีสาระธรรมทั้งของพระพุทธศาสนา ศาสนาฮินดู และคริสต์ศาสนา แต่ชาวพุทธในญี่ปุ่นไม่ยอมรับลัทธิโอม แรงบันดาลใจที่ทำให้อาซาฮาร่าก่อตั้งสำนักขึ้นมาเป็นระบบคือพระพุทธศาสนาและศาสนาฮินดู แต่ตัวอาซาฮาร่าเองมีฐานะเหมือนพระเยซูคริสต์ บางคราวเขาเรียกตัวเองว่า “พระเยซูคริสต์แห่งยุคปัจจุบัน และพระเจ้าผู้ไถ่บาปแห่งศตวรรษนี้” เขาศึกษาหลักการวิธีการของฮิตเลอร์ คัมภีร์ของคริสต์ที่ว่าด้วยเรื่องวิวรณ์ หนังสือของนอสตราดามุสที่ว่าด้วยเรื่องการทำนายโลก อาซาฮาร่าขยายสาขาได้อย่างรวดเร็วในญี่ปุ่น นอกจากนั้นขยายไปที่อเมริกา เยอรมัน รัสเซีย เขาเคยกล่าวปราศรัยต่อหน้าสมาชิกประมาณ ๑๕,๐๐๐ คนในสนามกีฬากลางกรุงมอสโก เขาทำตัวเป็นหมอบทำนายโลก บอกว่า โลกจะแตกระหว่าง พ.ศ.๒๕๔๐ ถึง พ.ศ.๒๕๔๔

ในยุคที่รุ่งเรืองสูงสุด ศาสนิกของโอมทั่วโลก มีประมาณ ๒๐,๐๐๐ คน แต่หลักฐานบางแห่งบอกว่า ในยุคก่อนที่จะมีการโจมตีสถานีรถไฟกาซุมิคาเซกิ โอมมีสมาชิกทั่วโลกประมาณ ๔๐,๐๐๐ คน แต่การเข้าเป็นสมาชิกแห่งโอมเป็นไปในลักษณะบังคับโดยอ้อม บางคนผิตหวังจากสังคม บางคนมีปมด้อยทางสังคม และบางคนเฝฝันที่จะได้พลังพิเศษ แต่ก็มีจำนวนมากที่เข้าเป็นสมาชิกโดยสมัครใจ

อาซาฮาร่าอ้างว่า ตัวเขาเองได้ท่องเที่ยวไปล่องหนำใน พ.ศ.๒๕๕๙ และได้พูดคุยกับประชาชนที่รอดพ้นจากสงครามโลกครั้งที่ ๓ นอกจากนี้ เขายังได้เรียกร้องให้มวลสมาชิกของโอมต่อสู้

กับศัตรูของญี่ปุ่น ซึ่งรวมถึงอเมริกาด้วย ภารกิจอย่างหนึ่งของสำนักคือโรงงานเคมี ซึ่งถือว่าการเตรียมการเพื่อมหาสงครามระหว่างธรรมกับอธรรม(Armageddon) แต่สังคมได้กล่าวหาโอมตลอดเวลามีส่วนเกี่ยวกับคดีฆาตกรรมบุคคลสำคัญหลายครั้ง โดยเฉพาะการโจมตีด้วยก๊าซพิษ

อิคุโอะ ฮายาชิ หรือ “ดร.มรณะ” เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเคมีของสำนักโอมซุนริเกียว ถูกกล่าวหาว่ามีความผิดในฐานะโปรยก๊าซพิษที่สถานีรถไฟกรุงโตเกียว และถูกตัดสินจำคุกตลอดชีวิต ประมาณว่ามีสมาชิกของโอม ๑,๐๐๐ ถึง ๕,๐๐๐ คนในญี่ปุ่น(ก่อนการโจมตีสถานีรถไฟกาซุมิคาเซกิ มีประมาณ ๙,๐๐๐ คน) ในเดือนสิงหาคม พ.ศ.๒๕๔๐ ทางการญี่ปุ่นประกาศว่า โอมได้ตั้งหน่วยงาน (Department)ใหม่ขึ้นมา ๑๐ แห่ง เปิดศูนย์ในภูมิภาคอีก ๕ แห่ง และตั้งศูนย์ฝึกอบรมอีก ๑ แห่ง รวมแล้วมีองค์กรอำนวยการของโอมอยู่ประมาณ ๒๖ แห่งในปัจจุบัน

ในเดือนตุลาคม ๒๕๔๑ กาชุอะกิ โอกาซากิ สมาชิกผู้ก่อตั้งสำนักโอมถูกสอบสวนและพบว่ามี ความผิดฐานสมคบกับสมาชิกอีก ๕ คนฆ่านักกฎหมายชื่อ “ทซุซุมิ ซากาโมโตะ” พร้อมกับภรรยาและ ลูกน้อย

ในปัจจุบัน ไโรกะ มัตสึโมโตะ บุตรสาวคนที่ ๓ ของอาซาฮาร่ามีรับหน้าที่ดำเนินงานกิจกรรมของสำนัก สมาชิกของกลุ่มดูเหมือนจะเชื่อว่านางมีความสามารถทางจิตเป็นพิเศษ เพราะนางเกิดหลังจากที่อาซาฮาร่าได้ซาไตรแล้วใน พ.ศ.๒๕๒๕

แนวทางในอนาคต

ลัทธิกายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในญี่ปุ่นจะถูกทางการญี่ปุ่นตั้งข้อสังเกตตลอดเวลา แต่ก็ดำรงสถานะอยู่ได้ เพราะชาวญี่ปุ่นมีพื้นฐานแห่งศรัทธาที่แข็งแกร่ง โอมซุนริเกียวมักมีปัญหาเพราะมีการตั้งโรงงานผลิตสารเคมีขึ้นในชุมชนของตนเอง จะด้วยจุดประสงค์ใดไม่มีใครทราบชัด สารเคมีเป็นสิ่งอันตรายโดยธรรมชาติ เมื่อมีคนไม่ดีรวมอยู่ในกลุ่ม อาจเป็นช่องทางให้คนไม่ดีนำสารเคมีไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้องได้ มีคำสอนบางตอนที่ทำให้โอมซุนริเกียวถูกกล่าวหาว่าเป็นลัทธิชาตานิ คือ “การฆ่าคนจะทำให้วิญญาณของเขาไปเกิดในภูมิที่ดีกว่า” ทางการญี่ปุ่นบอกว่า โอมซุนริเกียวกำจัดระบบบริหารองค์กรปรัชญาศาสตร์เพื่อการกลับมายิ่งใหญ่ในอนาคต ไชโกะ อาซาฮาร่ายังคงมีอำนาจ แม้จะถูกคุมขังอยู่ในคุก ศาสสิกของเขายังคงมีความเชื่อว่า “อาซาฮาร่าเป็นผู้บริสุทธิ์”

ศาสสิกของโอมยังคงดำเนินกิจกรรม กลุ่มศาสนิกที่อยู่ใต้หวั่น ในรัฐเท็กซัสของอเมริกาดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ประกาศว่า พระผู้เป็นเจ้าจะจัดเตรียมที่ไว้สำหรับศาสนิกให้รอดพ้นจากหายนะ

แห่งนิวเคลียร์ นโยบายสร้างหมู่บ้านดอกบัว (Lotus Village) เป็นประเด็นที่น่าศึกษา การตั้งชุมชนของตนเองเป็นธรรมชาติดั้งเดิมของมนุษย์ตั้งแต่โบราณมา พวกอารยันที่ถือว่ามีอำนาจในการสร้างบ้านแปงเมือง ก็ใช้วิธีการชอยชุมชนหมู่บ้านออกเป็นระดับย่อย แนวทางการกระจายอำนาจของระบบการปกครองยุคใหม่ก็โดยอาศัยแนวนโยบายนี้ ธรรมชาติของมนุษย์จะอยู่ด้วยกันอย่างเป็นสุขได้ ต้องมีความรู้สึกที่ว่า “บ้านนี้เมืองนี้เป็นของเราเอง”

บทเรียนจากลัทธิโอมซุนริเกียว

ความจริง เหตุการณ์รุนแรงอันเนื่องมาจากศรัทธาของประชาชนนี้เกิดขึ้นอยู่เสมอ โดยบุคคลผู้อ้างตัวว่าเป็นศาสดาใหม่ ปลุกศรัทธาให้เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชน กวาดต้อนเอาผู้คนที่ศรัทธา มารวมกลุ่มกัน คนที่ประกาศตัวว่าเป็นศาสดาใหม่เหล่านี้ ส่วนมากมีความรู้สึกว่าตัวเองไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมที่กำลังเป็นอยู่หรือสังคมที่กำลังเป็นอยู่ไม่เหมาะสมกับตัวเอง จึงปลุกตัวออกมาตั้งสังคมใหม่ในอุดมคติของตัวเอง เมื่อเวลาผ่านไปสักระยะหนึ่งก็เกิดศรัทธาวิปริต เพราะกระแสจิตของตัวเองเปลี่ยน อันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมเปลี่ยน หรือเนื่องมาจากความบีบคั้นทางสังคม เหตุการณ์รุนแรงทางศาสนา ดังกล่าวที่สำคัญ เช่น

พ.ศ. ๒๕๒๑ จิม โจนส์ ผู้ประกาศตัวว่าเป็นศาสดาแห่งลัทธิ “พีเพิล เทมเปิ้ล(People Temple)” ตั้งอยู่ที่เมืองโจนส์ ทาวน์ ประเทศกายอานา อเมริกาใต้ ฆ่าตัวตายพร้อมกับสาวก ๑,๐๐๐ คน โดยการดื่มน้ำองุ่นผสมไซยาไนด์

พ.ศ. ๒๕๒๖ เดวิด โคเรช ผู้ประกาศตัวว่าเป็นศาสดาแห่งลัทธิ “บรานซ์ ดาวิดเนียน (Branch Davidian)” ตั้งอยู่ที่เมืองวาโก รัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา ฆ่าตัวตายในอาคารขณะถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐล้อมจับ พร้อมกับสาวกจำนวนหนึ่ง

พ.ศ. ๒๕๓๗ ลุก จูเรต์ ผู้ประกาศตัวว่าเป็นศาสดาแห่งลัทธิ “โซลาร์ เทมเปิ้ล(Solar Temple)” ตั้งอยู่ที่เมืองไฟร์บรอก สวิสเซอร์แลนด์ ฆ่าตัวเองที่บ้านพักตากอากาศ บริเวณโรงนา พร้อมกับสาวก ๔๐ คน

๒๐ มีนาคม ๒๕๓๘ โซโกะ อาซาสาร่า ผู้ประกาศตัวว่าเป็นศาสดาแห่งลัทธิ “โอม ซุนริเกียว” สั่งให้สานุศิษย์ปล่อยก๊าซซารินที่บริเวณสถานีรถไฟใต้ “คาซุมิกาเซกิ” กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น

โซโกะ อาซาสาร่าเริ่มประกาศลัทธิโดยทำนายโลก(Apocalypse) สร้างลัทธิทำนายโลก กำหนดวันสิ้นสุดของโลกไว้ในอนาคตอันใกล้(Doomsday Cult) แนวทางของอาซาสาร่าไม่แตกต่าง

จากแนวทางของนิกายนิจิเรนในญี่ปุ่นที่เกิดขึ้นก่อนหน้าโอมซุนริเกียว กล่าวโดยสรุปก็คือ ศาสนาใหม่ในญี่ปุ่นนิยมใช้แนวทาง(๑)ชู (๒)ปลอบ (๓)รวมกลุ่มสร้างแดนเกษม ผู้นำกลุ่มจะเริ่มก่อตั้งลัทธินิกาย โดยการบอกว่า “ในอนาคตอันใกล้ สักวันหนึ่งโลกจะต้องพินาศ” นี่คือการชู ต่อจากนั้นจะประกาศหลักการของตน โดยบอกว่า “มีหลักธรรมสำคัญอยู่หมวดหนึ่งซึ่งเมื่อปฏิบัติตามจะทำให้มีความปลอดภัย แคล้วคลาดจากมหันตภัยในโลก” นี่คือการปลอบ ขั้นสุดท้ายคือ การรวมกลุ่มกันสร้างชุมชนของตนเอง โดยบอกว่า “ชุมชนนี้จะเป็นแดนเกษมปลอดภัยจากความพินาศของโลก” ชุมชนที่ต้องขึ้นมาใหม่นี้นิยมเรียกว่า “หมู่บ้านดอกบัว(Lotus Village)” นี่คือการรวมกลุ่มกันสร้างชุมชนแดนเกษมปลอดภัยจาก มหันตภัยของโลก แต่จุดด้อยของการรวมกลุ่มกันคือ ไม่สามารถควบคุมสมาชิกของชุมชนได้ทั้งหมด และเมื่อปัจจัยแทรกซ้อน เช่นกรณีของโอมซุนริเกียวที่นิยมตั้งโรงงานผลิตสารเคมี ความชั่วร้ายก็เกิดขึ้นเมื่อมีการนำสารเคมีไปใช้ในทางทำลาย

กระบวนการทางศาสนาในประเทศไทยก็มีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่จะไม่ปรากฏเรื่องที่เป็นการชูและการปลอบ ปรากฏเฉพาะการรวมกลุ่มกันสร้างชุมชนของตนเองขึ้นมาใหม่ เช่น กรณีสันติอโศก กรณีวัดพระธรรมกาย หรือกรณีกลุ่มทางศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย ปรากฏการณ์ทางศาสนาอย่างนี้มีมาอย่างต่อเนื่องนับจากอดีตอันประมาณกาลมิได้ถึงปัจจุบัน เพราะเหตุโรจิ่งแตกเป็น ๑๑ นิกายในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช แตกเป็น ๑๘ ในยุคสังคายนาครั้งที่ ๒ และแตกเป็นมากกว่า ๑๘ นิกายนับแต่ยุคสังคายนาครั้งที่ ๓ เป็นต้นมา นี่เป็นปรากฏการณ์แห่งศรัทธาของมนุษยชาติ ความอยู่คงทนของนิกายขึ้นอยู่กับปัจจัย ๒ ประการ คือ (๑) ศาสนทายาท (๒) ระบบการบริหารองค์กร กลุ่มศาสนาใหม่นิยมที่จะตั้งสำนักสอนกรรมฐาน(สมณะหรือวิปัสสนา) พิมพ์คำสอนเผยแพร่ ดึงปัญญาชนเป็นพวกขยายสาขาข้ามทวีป นี่เป็นปรากฏการณ์ที่เห็นโดยทั่วไป

แนวโน้มแห่งศรัทธาปัจจุบัน

นักคิดสังคมนิยมหลายท่านทำนายไว้ว่า “ในศตวรรษที่ ๒๐ ศาสนาจะถึงจุดจบ เพราะศาสนาเป็นเรื่องของความมั่งงายไสยศาสตร์” คำทำนายนี้เป็นจริงหรือไม่ เห็นได้ชัดอยู่ในสังคมปัจจุบัน ศาสนาที่นับถือพระเจ้าล้วนมีแนวโน้มที่จะเป็นไสยศาสตร์มากกว่าวิทยาศาสตร์

ศาสนาฮินดู นับถือพระเจ้าหลากหลายนับไม่ถ้วน ปัจจุบันมีคนนับถือประมาณ ๙๐๐ ล้านคนทั่วโลก คิดเป็นประมาณ ๑๖ เปอร์เซ็นต์ของประชากรโลก ประเทศอินเดียมีประชากรประมาณ ๑,๐๐๐

ล้านคน นับถือศาสนาฮินดูประมาณ ๘๕ เปอร์เซ็นต์ ถามว่า “ศาสนาฮินดูมีแนวโน้มที่จะสูญหายไปจากโลกหรือไม่ ?”

ศาสนาคริสต์นับถือพระเจ้า มีศาสนิกประมาณ ๒,๐๐๐ ล้านคน คิดเป็น ๓๓ เปอร์เซ็นต์ของประชากรโลก ถามว่า “ศาสนาคริสต์มีแนวโน้มที่จะสูญหายไปจากโลกหรือไม่ ?”

ศาสนาอิสลามนับถือพระเจ้า มีศาสนิกประมาณ ๑,๒๐๐ ล้านคน คิดเป็น ๑๘ เปอร์เซ็นต์ของประชากรโลก ถามว่า “ศาสนาอิสลามมีแนวโน้มที่จะสูญหายไปจากโลกหรือไม่ ?”

ศาสนาที่เป็นเทวนิยมนับถือพระเจ้า มีแนวโน้มเป็นไสยศาสตร์มากกว่าวิทยาศาสตร์ยังคงเป็นที่นับถือในโลกกัลปาวสาน พระพุทธศาสนามีสาระทั้งที่เป็นวิทยาศาสตร์มากกว่า ปัจจุบันมีศาสนิกประมาณ ๓๕๐ ล้านคน คิดเป็น ๖ เปอร์เซ็นต์ของประชากรโลก ยิ่งจะอยู่ในสังคมโลกได้อย่างไม่หวั่นไหว

ประมาณช่วงระหว่าง พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๓๐ คนยุคใหม่ส่วนมากเคยหันหลังให้แก่ศาสนา ในยุคที่ลัทธิคอมมิวนิสต์เฟื่องฟู ในเมืองจีนมีคำกล่าวที่ว่า “ศาสนาคือกาฝากของสังคม-Religion is parasite on society” ประชาชนในประเทศลาวบอกว่า “ยกมือไหว้พระหนึ่งครั้ง เสียเวลาปลุกพริกไปสามต้น” แต่ตอนนี้เหตุการณ์กลับเป็นตรงกันข้าม ประชาชนในทุกประเทศหันกลับเข้ามาหาศาสนา แต่ข้อที่น่าสังเกตคือ พวกเขาจะไม่หันเข้าหาศาสนาในกายหลักที่มีการนับถือมาแต่เดิม แต่จะหันเข้าหากลุ่มศาสนาในกายย่อยที่แตกออกมาจากนิกายหลัก นักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงของโลกไม่น้อยกว่า ๔๐ เปอร์เซ็นต์ศรัทธาในศาสนาและเชื่อในความมีอยู่ของพระเจ้า ในกระบวนการทดลองทางวิทยาศาสตร์ เชื่อกันว่าจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จ ขึ้นอยู่กับการหลอมรวมให้เป็นหนึ่งเดียวระหว่างผู้ทดสอบกับสิ่งที่กำลังทดลอง นั่นคือความเป็นหนึ่งเดียวกันระหว่างจิตกับวัตถุ เราผ่านยุคแห่งศาสนา ปรัชญา และวิทยาศาสตร์มาแล้ว ในศตวรรษหน้า คงจะย้อนกลับมาเป็นยุคแห่งศาสนาอีกกระมัง เพียงแต่ยังไม่บอกไม่ได้ว่า รูปแบบแห่งศาสนาในศตวรรษหน้าจะเป็นอย่างไร เป็นแบบอภิศาสนา(Meta-Religion) นวนศาสนา(Neo-Religion) หรือศาสนาโบราณ(Primitive Religion)